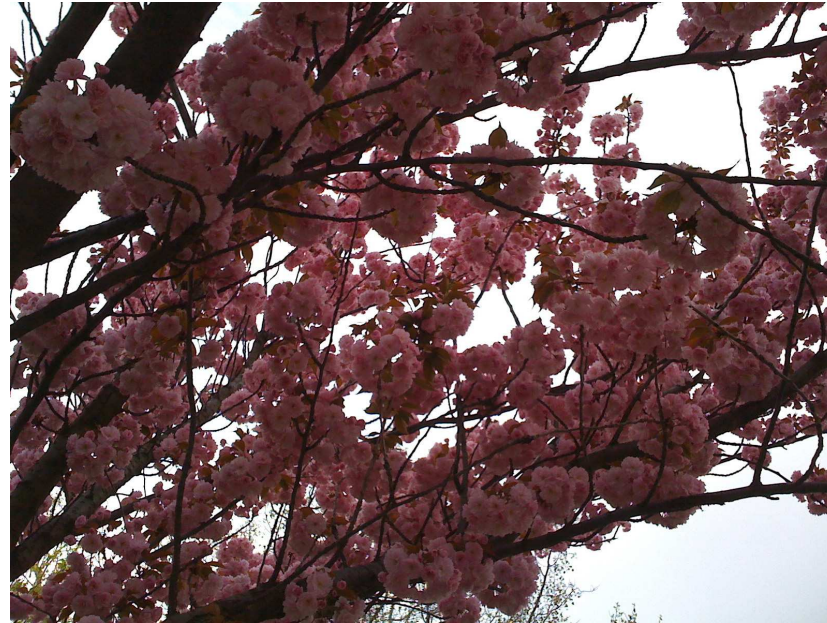

KATYNI MÁRTÍROK EMLÉKMŰVE

BUDAPEST, III. KERÜLET, KATYNI MÁRTÍROK PARKJA
(Bp., III. kerület, Katyni Mártírok parkja, hrsz.: 14723/2)

NYÍLT NEMZETKÖZI TERVEZÉSI VERSENYPÁLYÁZAT 2009. ÁPRILIS

Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy Świętej Jedyńemu być wiernym Ojczyźnie mej, Rzeczypospolitej Polskiej, Chorągwi wojskowych nigdy nie odstąpić. Stać na straży konstytucji i honory żołnierza polskiego. Prawu i Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej być uległym. Rozkazy dowódców i przełożonych wiernie wykonywać. Tajemnic wojskowych strzec. Za sprawę Ojczyzny mej walczyć do ostatniego tchu w piersiach. I w ogóle tak postępować, aby mógł żyć i umierać jak prawy żołnierz polski. Tak mi dopomóż Bóg i święta Syna jego męka.
Amen.

Esküszöm az Élő Istenre, aki egy a Szentháromságban, hogy hazámhoz, a Lengyel Köztársasághoz hű leszek, a lengyel hadseregből soha nem lépek ki. Védem az alkotmányt és a lengyel katonai becsületet. A lengyel jognak és a Lengyel Köztársaság Elnökének alávetem magam. Hűségesen teljesítem feletteseim és a vezetőim parancsát. A Hazáért az utolsó lélegzetvételemig harcolok. Úgy fogok eljárni, hogy úgy éljek és úgy haljak meg, mint egy tisztességes lengyel katona. Isten és a Fiának szenvedései engem úgy segíljenek.
Ámen

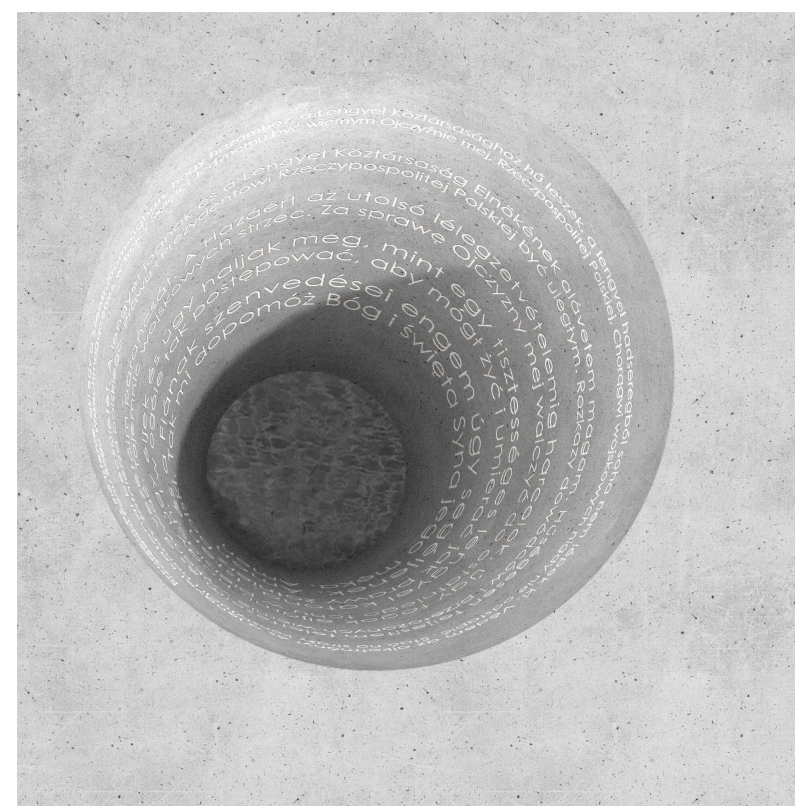
Koncepció / Konceptcja

Térben és időben távol vagyunk. Katyn: Budapesttől 1444 ezer km, 1940: hatvankilenc évnyi távolság. Az emlékezés aktusa 2009-ben, a Katyni mártírok parkjának nevezett kicsiny és forgalmas köztéren, Budapesten, hitünk szerint olyan kapcsolatok segítségével jöhet létre, amelyek képesek áthidalni ezt a térben és időben is óriási távolságot. Tervünk olyan javaslatot ad, amely egyszerre jelent egyértelmű kapcsolatot, ugyanakkor egyszerre nyílt, és az emlékezés tárgyához való személyes és kollektív kötődést nem meghatározni, hanem elősegíteni kívánó hozzáállást. Emlékművünk a befogadói-emlékező szándékok széles spektrumát segíti: az érdeklődő kíváncsiságon, a személyes és kollektív ünnepi megemlékezésen keresztül egészen a tragikumában unikális esemény meditatív átélhetőségéig, az egyéni értelmezések széles körű és szabad megfogalmazásáig.

Úgy véljük, hogy a 25700 lengyel, többségében tartalékos tiszt áldozatával ma nem a heroizmus vagy a máig érvényes gyász fogalmi teremthetik meg legpontosabban a kapcsolatunkat. Minderre ott vannak az in situ emlékművek, az emlékpark máig drámai erejű együttese. Határozott célunk, hogy emlékművünk az áldozat teljes hiábavalóságára és reménytelenségére éppúgy rámutasson, mint a belőle fakadó hitre és reménységre. A személyes emlékezés és a kollektív emlékezet mindig aktuálisan elvégezhető munkájában hiszünk, ezt, mint legfontosabbat tartottuk szem előtt az emlékmű tervezésekor. Koncepciónk ezért olyan **hármás dramaturgiára** épül, amelynek minden egyes eleme egy-egy stációját, egy-egy érzelmi közelségét jelentheti az emlékezésnek: a park, a kút és a katonai eskü szövege.

Jestesmy daleko i w czasie, i w przestrzeni. Katyn: to 1444 km od Budapesta, 1940: to szescdziesiatdzewiec lat dalekosc. Wedlug naszych wiary akt pamiatania moze sie stworzyc w parku meczennikow katynskych za pomoca takie kontakty, ktore moga polaczyc takie ogromne odleglosci. Nasz projekt wnioskuje z jednej strony jednoznaczne podejscie. A z drugiej strony ten projekt tylko pomoga nawiazac i osobysta i kolektywna lacznosc. Nasz zabytek pomoga różne zamiary: od ciekawosci przez osobyste i kolektywne uroczyste pamietania i medytatywne przezyciu tej unikalnej trageji az do swobodne i szerokie sformulowania interpretacji.

*Uwazamy, ze pierwszorzecznie to nie heroizm i to nie zal az do dzis dnia aktualny ktore polacza nasz z ofiara tycz 25700 oficerow glownie rezerwy. Do tego juz istnieja pomniki monumenty in situ, razem parkiem wspomnienia sila dramatyczna. Zdecydowanym naszym celem jest aby nasz zabytek zaprezentowalby jednoczesnie i zebnosc, beznadziejnosc tej ofiary i nadzieje i wiara ktore pochodzi sie z tego samego. Wierzimy w pracy aktualne ukonowane osobyste a kolektywne pamietania. To bylo nam najwazniejsze w procesie projektowania monumentu. Nasza koncepcja buduje sie na **potrójna dramaturgie**. Kazde elementy tej potrójnej dramaturgii oznaczaja jedna stacja, jedna emocjonalna blizkosc zapamietanie: to park, studnia i text przysiegi.*

Első stáció: A park

Az Árpád Gimnázium, Szőlő utca, Nagyszombat utca és Bécsi út által határolt terület jelenleg heterogén használatú, forgalmas és mellékes "maradéktér" benyomását kelti. A helykijelölés döntése ebből a kedvezőtlennek tűnő alaphelyzetből koncepciónk szerint mégis erényt kovácsolhat, hiszen épp a nem-hétköznapi hétköznapiságának drámájára, és a heroikus, és ezért nem belülről fakadó emlékezés-folyamat elkerülésére készítetnek. Tekintettel arra, hogy a tér egyéb funkciói (forgalmas utak, parkolás a szegélyen, a Gimnázium forgalma, buszmegálló, stb.) profán bár, de fontos alapfunkciók, tervünk ezek elsődlegességével számol. A Katyni mártírok parkja egyszerre a hétköznapiság és az emlékezet helyszíne lesz Budapesten - hitünk szerint így van ez jól. Tervünkben a parkot olyan finom beavatkozásokkal újítjuk meg, amelyek méltóságát megadhatnák, ugyanakkor funkcionálisan is megfelelőbb helyzetbe hozzák. A park gondozása olyan alaphelyzetet teremthet, amely első stációja lehet az emlékezésnek. A másik eszközünk az egységesség megtartása mellett is érvényesülő differenciáltság. Célunk, hogy a területet egységesen kezeljük, de a Bécsi út felőli oldal határozottan más minőség: itt alakulhat ki a gimnáziumhoz tartozó köztér, amely a park részeként, de mégis elkülönülve tud működni. Az emlékpark, mint első stáció egy olyan **szőnyegszerű koncepció**, amely erre a differenciáltságra képes.

Második stáció: kút

Olyan emlékműben gondolkodtunk, amely jelszerű tömörséggel, ugyanakkor az értelmezések széleskörű lehetőségével eleme, része a parknak. Koncepcionális kiindulópontunk, a kút olyan szimbólum, amely véleményünk szerint alkalmas erre. Helyét a park kevésbé forgalmas, nyugodtabb, Szőlő utcai részén határoztuk meg. A kút egy 4x4 méteres szabályos kávéban elhelyezett 3 méter átmérőjű, és lefelé aszimmetrikusan szűkülő tárgy, amelynek mélysége a talajvízig lenyúlik. A kút szimbolikájának üzenete, ugyanakkor torzított, absztrakt megformálása a dramaturgiánk fontos eleme. Lényeges az a folyamat, az a mozgás is, amelyben a **közeledés** révén, majd a kútba beletekintve válhat részesévé a látogató tervünk emlékezet-koncepciójának. A kút, ha átvitt értelemben is, de utal a föld alá temetett világra, de mindezt nem nyersen és közvetlenül, hanem egyfajta metafizikai jelleggel közvetíti.

Harmadik stáció: az esküszöveg

A kút belső, aszimmetrikus palástjára felülről lefelé olvashatóan bevésve felírtuk az 1928-as lengyel katonai eskü szövegét, lengyel és magyar nyelven egyaránt. Ez volt az a szöveg, amely vélhetően minden áldozat szájából elhangzott, amikor a hadsereghez csatlakozott. Ez a kapcsolat, a végigolvasás aktusa folyamán olyan közvetlen, átélhető élménnyé válhat, amely ráébreszt a történelmi tragédia emberközeli, és ezért máig érvényes, kiben-kiben egyénileg megfogalmazódó jelentéstartalmára. A szöveget lefelé spirális alakban, egyre nagyobb méretű betűkkel írtuk föl, a szöveg vége, az "ámen" szó mindkét nyelven a várható legmagasabb vízálás felett ér véget. Lényeges, hogy ennek a szép **szövegnek a teste** az emlékművünk része.

Műszaki megvalósíthatóság:

Kertépítészet

A kert határozott kontúrján kívül eső területek (járdák) semleges beton térkő burkolatot kapnak, míg a műköszegéllyel lehatárolt kerten belüli világ anyaghasználatában határozottan elkülönül. Az egész parkot egységként kezelve finombeton térkőburkolatokkal, szegélyekkel és padokkal fogalmaztuk meg a kúttal anyaghasználatában koherens kertépítészeti világot. A kertet olyan keskeny utak szelik át, amelyek az átközlekedést minden irányból biztosítják, ugyanakkor ritkuló-sűrűsödő hálózatukkal egyértelműen differenciálják a területet. Távlatosan a pavilon, a hirdetőoszlop elbontását, ill. szükség esetén áthelyezését javasoljuk. A meglévő közvilágítást helyenként, a padok mentén és a kút környezetében kiegészíteni javasoljuk. A meglévő növényállomány - noha a fafelmérés szerint rossz állapotú - többszörös, eltérő évszakokban történő bejárásunk tanúsága szerint alapvetően beállít, jó minőséget képvisel. A nagyon rossz állapotban lévő fák kivágása, ill. a növényállománynak a terület két hosszoldala, az Árpád Gimnázium és a Nagyszombat utca mentén történő besűritése (a meglévő állománnyal azonos fafajtákkal, leginkább a Prunus serrulata Kanzan-nal) a kertészeti koncepciónk alapeleme.

A kút

A kút építése hagyományos kútépítési technikákkal megvalósítható. Egy kb. 4x4 méteres, acél szádpallókkal körülzárt, ideiglenesen szivattyúkkal víztelenített építési árokban kerül sor az előregyártott beton kútgyűrűk elhelyezésére. Az egyes kútgyűrűk az első vízadó rétegbe, a kb. 3-4 méter mélyen elhelyezkedő kavicsos talajrétegbe ágyazódnak bele. Az előregyártott hátszerkezetre 8-15 cm vastag helyszíni finombeton réteg kerül kialakításra, a kútszerkezet elkészítése és környezetének visszatömörítése után. Ebbe a fehér színű finomcementtel kialakított finombeton kéregbe történik az eszközüveg bevésése, mintegy 2 cm mély plasztikájú kivitelben, Century Gothic betűtípussal. A felületi megmunkálás a kút belsejében és a káva tetején csiszolt felületű, míg a káva oldalán durva, stokkolt kivitelű. kút 4 méter mély, ezért kúttisztító technikával minden különösebb gond nélkül tisztítható, amelyre negyedévente lenne szükség, a park karbantartásával egyidejűleg. A kút elhelyezésénél figyelembe vettük a terepszint alatt húzódó közművek nyomvonalait és védőtávolságait.

Felirat, emléktábla

Úgy gondoljuk, hogy koncepciónk szerint a park egésze önmagában a Katyni mártírok emlékműve. Véleményünk szerint a gimnázium falán jelenleg meglévő, vagy ahhoz hasonló tábla fogadhatná be a kiírás szerint később meghatározandó háromnyelvű feliratot.

Költségbecslés

A költségek jelen terv szerint megbecsülhetők, de pontosításukra a kiviteli tervek folyamán szükség lenne.

1. a park kialakítása

(bontások, új burkolatok, faültetés, kerti bútorok, világítás): 16M ft+áfa

2. a kút kialakítása

(földmunka, előregyártott elemek elkészítése gyártmánytervek alapján, helyszíni finombeton és kőfaragó munka): 19M ft +áfa

mindösszesen: 35M ft+áfa

2009. április 24.

